

EUROPESE HERVORMINGSBESLUITEN MINDER INGRIJPEND

[Kees de Bont](#) (070-3358161) en [John Helming](#) (070-3358353)

Tabel 1 Directe inkomenseffecten van de hervorming van het GLB voor enkele bedrijfstypen, per bedrijf (in 1.000 euro) bij 16% melkrijdsdaling en bij 5% korting vanaf 5.000 euro toeslag

Bedrijfstype	akkerbouw		melkvee	Vleeskalveren	Totaal landbouw
	totaal	Veenkoloniaal			
Gezinsinkomen per bedrijf a)	32.2	31.3	31.0	30.0	29.1
Effect prijsdaling en quotumstijging (-)	0.0	0.0	17.6	0.0	9.0
Effect toeslagtoename (+)	0.0	0.0	13.4	0.0	6.8
Kortingen op toeslag (-)	0.35	0.9	0.6	1.9	0.5
Totaal effect op inkomen (-)	0.35	0.9	4.9	1.9	2.7
Idem in percentage inkomen (-) (in %)	1	3	16	6	9
Aandeel toeslagen in inkomen 2002 (in %) b)	35	75	55	141	44

a) Gemiddelde 1995-1999, gecorrigeerd voor effecten Agenda 2000; b) Bij een daling van het inkomen neemt dit aandeel toe; het totaal is inclusief de al bestaande premies.

Bron: LEI, berekeningen op basis van Informatienet en CBS-Landbouw telling.

Tabel 2 Effecten hervorming GLB op het inkomen per sector in 2012 (x mln. euro)

	Referentie 2012	GLB-hervorming 2012	Vershil GLB-hervorming-Referentie %
Melkveehouderij	1.954	1.833	-6.2
Vleesveehouderij	98	136	37.9
Vleeskalverenhouderij	164	223	36.2
Varkenshouderij	515	534	3.6
Pluimveehouderij	273	278	1.9
Akkerbouw	547	583	6.7
w.v. totaal consumptie- en poot aardappelen	172	175	1.4
Vollegrondsgroente	313	391	24.8
Bloembollen	481	480	-0.3
Akkerbouw, groenten volle grond en bloembollen	1.341	1.454	8.4
Totaal landbouw, excl. glastuinbouw, fruit e.d.	4.346	4.458	2.6

Bron: Berekeningen met DRAM.

De besluiten van de Europese Landbouwministers om het landbouwbeleid de komende jaren te hervormen zijn minder ingrijpend voor de Nederlandse landbouw dan de eerdere voorstellen van de Europese Commissie. Vooral de melkveehouderij wordt minder hard getroffen. Voor andere sectoren kunnen de besluiten, afhankelijk van de uitwerking in de komende jaren, positieve gevolgen hebben.

Complex pakket van besluiten

De in juni 2003 door de Landbouwministers genomen besluiten zijn tamelijk complex. De besluiten betreffen verschillende onderwerpen, namelijk garantieprijzen, rechtstreekse betalingen aan de landbouw, voorwaarden voor die betalingen en plattelandsbeleid. Op een aantal punten moeten de besluiten nog verder worden uitgewerkt en kunnen lidstaten keuzes maken. De belangrijkste elementen van de besluiten zijn:

- prijsverlagingen voor boter (25%) en mager melkpoeder (15%) met de introductie van rechtstreekse betalingen als compensatie voor de prijsdaling. De melkquotering blijft bestaan tot 2014 en de quota worden in de komende jaren met in totaal 1,5% verhoogd. De prijsdaling voor zuivel is minder fors dan was voorgesteld (circa 28%) en de compensatie is met circa 60% van de verlaging van de garantieprijzen hoger dan de 50% compensatie die de Commissie voorstelde. Voor graan hebben de Landbouwministers afgezien van prijsdaling;
- ont koppeling van de eerder al ingestelde premies en betalingen van de feitelijke productie, dus van het bouwplan en van de gehouden dieren. Voor zetmeelaardappelen blijft de koppeling evenwel voor 60% bestaan. Voor graan kan een lidstaat de koppeling voor 25% handhaven en ook bij de slachtpremies in de rundvleessector, waaronder vleeskalveren, is het handhaven van koppelingen mogelijk;
- de vaststelling van een totaal bedrag per bedrijf als toeslag voor de komende jaren op basis van de betalingen in de jaren 2000; 2001 en 2002 en de bijkomende rechten voor melkveehouders in verband met de zuivelprijsverlagingen. Per bedrijf wordt ook de oppervlakte grond met toeslagrechten vastgesteld. Hierop mogen evenwel geen 'vrije gewassen', zoals consumptie- en pootaardappelen, groenten en fruit worden geteeld;
- kortingen op de bedrijfstoelage. Voor de financiering van plattelandsbeleid, dat wordt uitgebreid, gaat voor bedragen vanaf 5.000 euro een tot 5% oplopende korting gelden. Daarnaast kan door de EU voor de financiering van de hervorming van het beleid voor onder meer suiker en voor de uitbreiding van de EU met Bulgarije en Roemenië nog een hogere korting worden vastgesteld. Nationaal kunnen bovendien uit de toeslaggelden ook middelen worden vrijgemaakt voor plattelandsbeleid;
- het stellen van voorwaarden voor uitkering van de toeslagen (cross compliance); dit zijn Europese regels voor onder meer milieu, welzijn dieren en voedselveiligheid.

Gevolgen van besluiten voor het inkomen

Het LEI heeft vooral de inkomensgevolgen van de besluiten geanalyseerd. Naast de directe gevolgen per type bedrijf van de voorgestelde veranderingen in prijzen, rechtstreekse betalingen en kortingen, is ook een analyse gemaakt van de gevolgen van de veranderingen in productie voor de verschillende sectoren. De directe gevolgen zijn berekend aan de hand van gegevens van bedrijven in het Informatienet van het LEI. De dynamische gevolgen resulteren uit een evenwichtsmodel, DRAM. De belangrijkste resultaten zijn weergegeven in tabel 1 en 2. Voor melkveehouders is het directe effect vooral dat de opbrengsten fors dalen door de prijsdaling van melk. Deze prijsdaling kan, afhankelijk van de zuivelmarktontwikkeling, in de praktijk uitkomen op 16%. Deze daling wordt grotendeels gecompenseerd door directe betalingen. Daarnaast is er de korting op de betalingen. Per saldo zal het inkomen van de melkveehouders door de besluiten met ongeveer 16% afnemen. Deze inkomensdaling in de melkveehouderij ligt duidelijk hoger dan het directe effect voor andere bedrijfstypen. Gemiddeld voor de landbouw (exclusief tuinbouw) komt de daling op 9%. De directe negatieve gevolgen per landbouwbedrijf kunnen nog aanmerkelijk toenemen wanneer hogere kortingen op de toeslagen gaan gelden. De toeslagen gaan een aanzienlijk deel van het inkomen uitmaken, gemiddeld meer dan 40%. Per hectare komt

de toeslag gemiddeld op ruim 400 euro. Hierbij zijn er grote verschillen tussen de bedrijven, afhankelijk van bedrijfstype, bouwplan, veebezetting per hectare en dergelijke.

In dynamische berekeningen is meegenomen dat naast de veranderingen in de zuivelprijzen waartoe is besloten, ook de prijzen van andere producten gaan veranderen door wijzigingen in de productie. Hierbij is overigens uitgegaan van volledige ontkoppeling waar dat mogelijk is in de EU, waaronder bij vleesvee en vleeskalveren. Zo wordt onder meer verwacht dat de prijzen van vleesvee en vleeskalveren stijgen door een geringer aanbod en dat de prijzen van aardappelen en groenten ook stijgen omdat de teelt ervan niet overal meer mag worden uitgebreid. Ook deze berekening laat een inkomensdaling voor de melkveehouderij zien, met ruim 6%. Daarnaast stijgt het inkomen van de akkerbouw en de meeste opengrondstuinbouwteelten door hogere prijzen van vrije producten (aardappelen en dergelijke). Aangezien de sierteelt niet wordt beschermd daalt wel het inkomen van de bloembollenteelt

De sterke inkomensverbeteringen voor vleesvee en vleeskalveren staan in verband met ontkoppeling van de toeslagen van de productie, waardoor het aanbod daalt en de opbrengstprijzen stijgen. Vindt die ontkoppeling in de andere landen van de EU niet plaats dan zullen de prijzen en de inkomens zich minder positief ontwikkelen. Nederland dreigt dan bij eenzijdige ontkoppeling in de vleeskalversector een fors deel van de productie te verliezen en wordt alsnog min of meer gedwongen de koppeling te handhaven om de vleeskalversector, inclusief de toelevering en de slachterijen, perspectief te bieden.

Diverse overige gevolgen

Door de ontkoppeling van de directe betalingen van de feitelijke productie kunnen agrariërs in beginsel met behoud van directe betalingen het bouwplan en de veestapel aanpassen. Zij worden dan dus flexibeler in de bedrijfsvoering. Door de mogelijke uitzonderingen op de ontkoppeling valt dit in de praktijk overigens nog te bezien. Ook de mate van omschakeling naar andere producties zal hierdoor naar verwachting gering zijn.

Het instellen van een stelsel van betalingsrechten per bedrijf, de overgang van rechten door verkoop, al dan niet met grond en het controleren van de bedrijven op het voldoen aan voorwaarden (cross compliance) zal veel administratieve verplichtingen voor de landbouw en nieuwe uitvoeringslasten voor overheidsdiensten met zich mee brengen. Alleen bij volledige ontkoppeling is op termijn enige verlichting op dit vlak te voorzien.

De toeslagrechten krijgen een waarde in de markt, zoals de melkquota kregen. Dit kan fiscale consequenties hebben. Ook kunnen de rechten een rol gaan spelen bij de bedrijfsovername. Overigens zal naar verwachting door het gewijzigde EU-beleid de prijs van melkquota gaan dalen. Voor landbouwgrond, die veelal met toeslagrechten zal worden verkocht, zal de prijs mede afhankelijk worden van de hoogte van het recht per hectare. In de praktijk loopt dat sterk uiteen.

Meer weten: [Rapport 6.03.15](#) *Hervorming Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2003; Gevolgen van de besluiten voor de Nederlandse landbouw.*